

Андрій Васильович ЛАПКІН,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКОВОГО МОМЕНТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Згідно із ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), що, в свою чергу, має відбуватися невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення слідчим, прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Таким чином, законодавець пов'язує початок кримінального провадження (першою стадією якого є досудове розслідування) із моментом внесення відомостей до ЄРДР. Разом з тим, визначений у ст. 214 КПК України момент початку досудового розслідування викликає ряд запитань. Зокрема, про те, що слід вважати внесенням відомостей до ЄРДР, а також про те, який характер має діяльність, що передує такому внесенню.

Відповідь на це питання необхідно шукати у Положенні про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань від 06.04.2016 (далі – Положення), згідно із п. 1 підрозділу 2 розділу II якого формування ЄРДР розпочинається з моменту внесення до нього Реєстратором (прокурором або слідчим) відповідних відомостей про кримінальне правопорушення, зазначених у заяві чи повідомленні про його вчинення або виявлених ним самостійно з будь-якого джерела. Разом з тим, п. 2 підрозділу 2 розділу II Положення передбачає здійснення керівником прокуратури, органу досудового розслідування

перевірки внесених до ЄРДР відомостей, після якої відповідний керівник реєструє кримінальне провадження. При цьому у ЄРДР автоматично фіксується дата обліку інформації та присвоюється номер кримінального провадження.

Оскільки така перевірка проводиться щодо вже внесених до ЄРДР даних і потребує певного часу, то фактично Положення передбачає два моменти, між якими є певний розрив у часі, щодо внесення інформації про кримінальне правопорушення до ЄРДР: (1) момент її безпосереднього внесення Реєстратором і (2) момент підтвердження керівником прокуратури або органу досудового розслідування таких відомостей. Оскільки згідно з Положенням факт реєстрації кримінального правопорушення (провадження) настає з моменту підтвердження керівником прокуратури або органу досудового розслідування таких відомостей, то постає питання щодо значення виконання цієї дії щодо початку досудового розслідування. Якщо до моменту такого підтвердження кримінальне правопорушення не вважається зареєстрованим, то з формальної точки зору факт його існування не є визнаним. Відповідно, і досудове розслідування до такого моменту не може бути розпочате, тобто проведення будь-яких процесуальних дій, за винятком огляду місця події, не допускається. В іншому випадку, оскільки проведення перевірки цих відомостей передбачає можливість відмови у реєстрації кримінального правопорушення, така відмова зумовлює протиправність проведення процесуальних дій, які їй передували.

Проте у цьому вбачається певна суперечність із КПК України, який, як вказувалося вище, пов'язує початок досудового розслідування саме з моментом «внесення відомостей до ЄРДР», а не їх підтвердження керівником прокуратури. Оскільки Положення є міжвідомчим нормативним актом, який за юридичною силою стоїть нижче за КПК України і приймається на його основі й на його виконання, то вказана колізія повинна бути усунута шляхом приведення Положення у відповідність до КПК України. З цією метою у ньому повинно бути конкретизоване значення перевірки внесених до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення з боку відповідного керівника прокуратури чи органу досудового розслідування, визначені можливі варіанти рішень, які проводяться за її наслідками, а сама ця перевірка максимально синхронізована у часі з моментом внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Загалом же, початок кримінальної процесуальної діяльності повинен пов'язуватися не з моментом внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, а з моментом отримання прокурором або органом досудового розслідування інформації про

кримінальне правопорушення. Таким моментом, залежно від приводу до початку досудового розслідування, має визнаватися або час надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення, або момент особистого виявлення ознак кримінального правопорушення слідчим, прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. З цього моменту в уповноважених службових осіб виникають обов'язки щодо прийняття відповідної інформації, її належної процесуальної фіксації та надання їй офіційної оцінки. Такий висновок впливає зі змісту засади публічності, сформульованої у ст. 25 КПК України. Відповідно до неї, прокурор, слідчий зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (за виключенням випадків, коли кримінальне провадження може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого) або в разі надходження заяви (повідомлення) про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

На реалізацію цієї засади спрямовані й передбачені п. 1 ч. 2 ст. 36 КПК України (щодо прокурора) та п. 1 ч. 2 ст. 40 КПК України (щодо слідчого) повноваження відповідних суб'єктів починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК України. Оскільки надані їм повноваження прокурор та слідчий можуть реалізовувати тільки в межах кримінального провадження, то і здійснення вказаного повноваження відбувається в межах кримінальних процесуальних правовідносин. Інший підхід привів би до того, що повноваження слідчого і прокурора розпочинати досудове розслідування знаходиться за межами кримінального провадження, оскільки воно в будь-якому разі передує моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

У зв'язку із цим варто звернути увагу на проблему визначення процесуального статусу прокурора у кримінальному провадженні. Так, відповідно до ч. 2 ст. 37 КПК України, прокурор здійснює повноваження прокурора у кримінальному провадженні з його початку до завершення. Поряд з цим, ч. 1 цієї статті закріплено, що прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування. Отже, якщо виходити із логіки цієї статті, розглядаючи її у системному взаємозв'язку із визначенням моменту початку досудового розслідування, закріпленого у ст. 214 КПК України, то виходить, що всі надані

законом повноваження прокурор може здійснювати лише після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Однак очевидно, що повноваження прокурора виходять за «нижню межу» цього моменту, тобто розпочинаються із забезпечення законності при прийнятті та реєстрації заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення.

Аналогічна ситуація спостерігається при визначенні процесуального статусу заявника. Згідно із ст. 60 КПК України, заявником є фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим. Отже, набуття статусу заявника законодавець пов'язує саме із фактом звернення із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, а не реєстрацією такої заяви.

В підсумку необхідно констатувати, що момент початку кримінального провадження потребує конкретизації. Якщо початок досудового розслідування у значенні сукупності слідчих та інших процесуальних дій пов'язується законодавцем із внесенням відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, то початок кримінального провадження у значенні кримінальної процесуальної діяльності відбувається раніше – з моменту надходження до слідчого, прокурора з будь-яких джерел інформації про кримінальне правопорушення.

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО, ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Тези доповідей
VI Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Харків, 1 грудня 2017 р.)

Харків 2017

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

ББК 67.9(4УКР)301.1я431

С91

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення Харківського національного
університету внутрішніх справ від 08.09.2017 № 134*

Сучасні проблеми правового, економічного та соці-
С91 ального розвитку держави : тези доп. VI Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Харків, 1 груд. 2017 р.) / МВС України,
Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 440 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників конференції
за такими напрямками: гуманітарні аспекти соціального роз-
витку держави; сучасні проблеми правової системи України;
протидія злочинам правоохоронними органами; економічна
безпека держави та суб'єктів господарювання.

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

ББК 67.9(4УКР)301.1я431

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначними
коректорськими правками. Відповідальність за точність
поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.
Електронна копія збірника безоплатно розміщується у
відкритому доступі на сайті Харківського національного
університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>)
у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних
конференцій, семінарів тощо»), а також у репозитарії ХНУВС
(<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).*

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2017

ЄФІМОВ М. М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ
ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 209

ЖУК О. М.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 212

ЗАВОРІНА О. П.

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ВБИВСТВАМ,
ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ
(НАУКОВИЙ ГЕНЕЗИС ПИТАННЯ) 214

КИРИЧЕНКО О. В.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ 218

КЛОЧКО О. А.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ
НЕЗАКОННОМУ ЗАВОЛОДІННЮ АВТОТРАНСПОРТНИМИ
ЗАСОБАМИ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ З ПРОНИКНЕННЯМ
У ПРИМІЩЕННЯ ЧИ ІНШЕ СХОВИЩЕ 223

КОВАЛЕНКО Є. В., ПЛЕТНЬОВ О. В.

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ
НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ 225

КОЛОСКОВ В. В.

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ У ПРОТИДІЇ
ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАРКОБІЗНЕСУ 229

КРИВЕНКО О. І.

СУЧАСНІ ВИДИ ШАХРАЙСТВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ 233

КРОШКО Ю. О.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 236

КУЦІЙ М. С.

СТЕГАНОМЕТОДИ ПРОТИДІЇ ПРИВАТНОМУ
СПІЛКУВАННЮ ТОРГІВЦІВ ЛЮДЬМИ 238

ЛАПКІН А. В.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКОВОГО МОМЕНТУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ 241

Наукове видання

**Сучасні проблеми правового,
економічного та соціального розвитку
держави**

Тези доповідей
VI Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Харків, 1 грудня 2017 р.)

Відповідальні за випуск: *С. О. Ткаченко, П. О. Білоус, А. С. Тяпкін*

Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля*
Редагування списків бібліографічних посилань:
М. В. Цветкова-Верніченко, С. С. Тарасова

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 25,67. Обл.-вид. арк. 26,08.
Тираж 150 пр. Зам. № 2017-32.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.